

**การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2
ADMINISTRATION BASED ON GOOD GOVERNANCE OF PRINCIPAL IN SCHOOLS
UNDER LOEI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2**

อภิญา นนทโคตร*

ดร.สุชาติ บางวิเศษ**

ดร.อุทัย ปลีกกล้า**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษาและขนาดของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือได้แก่ ข้าราชการครู เขต 2 การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 310 คนรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติทดสอบที (t – test) และสถิติทดสอบเอฟ (F – test)

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่าข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และขนาดของโรงเรียน พบว่า 2.1) ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวม พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2) ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านโดยภาพรวม พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 2.3) ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

คำสำคัญ : หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

* ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

** กรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

*** ผู้อำนวยการโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2

การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ABSTRACT

The purpose of this research is to : 1) to study the state of the administration based on good governance of principal in schools under Loei primary educational service area office 2, 2) to compare the state of the administration based on good governance of principal in schools under Loei primary educational service area office 2 according to the opinions of teachers and education personnel in schools under Loei primary educational service area office 2. The sample size of this research was selected by using the table of Krejcie and Morgan. The sample consisted of 310 teachers and education personnel. The tool used for data collection was a rating scale questionnaire. The collected data was analyzed by means of an SPSS/PC program for windows, and the statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The results of the study were:

1. The comparison the state of the administration based on good governance of principal in schools under Loei primary educational service area office 2 according to the opinions of teachers and education personnel was overall at high level.

2. The comparison of the state of the administration based on good governance of principal in schools under Loei primary educational service area office 2 classification by position, education and the school size were as follows;

2.1 The comparison of the state of the administration based on good governance of principal in schools under Loei primary educational service area office 2 classification according to the position, as a whole, the teachers and education personnel with different positions had different opinions on the state of the administration based on good governance of principal in schools under Loei primary educational service area office 2 were not different at .05 significant levels.

2.2 The comparison of the state of the administration based on good governance of principal in schools under Loei primary educational service area office 2 classification according to the education, as a whole and by aspect, the teachers and education personnel with different educations had different opinions on the state of the administration based on good governance of principal in schools under Loei primary educational service area office 2 were not different at .05 significant levels.

2.3 The comparison of the state of the administration based on good governance of principal in schools under Loei primary educational service area office 2 classification according to the school size, as a whole and by aspect, the teachers and education personnel with different school sizes had different opinions on the state of the administration based on good governance of principal in schools under Loei primary educational service area office 2 was significantly different at 0.05 level. As the big school size had opinions about the administration based on good governance of principal in schools under Loei primary educational service area

office 2 had an average was highest level, the middle school size and the small school size had an average was lowest.

Keywords : Good Governance Of Principal In Schools.

ภูมิหลัง

สภาพปัญหาทางด้านวิกฤตเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2540 ทำให้รัฐบาลไทยในยุคนั้น ต้องกู้เงินจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) และรัฐบาลไทยยุคนั้น ให้สัญญา กับสถาบันการเงินดังกล่าวว่าจะสร้างธรรมาภิบาล (Good governance) ให้เกิดขึ้นในการบริหารจัดการภาครัฐ จึงได้ก่อให้เกิดการปฏิรูประบบราชการขึ้นในปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลยุคสมัยนั้นได้ประกาศใช้แผนแม่บทในการปฏิรูประบบราชการ พ.ศ. 2540 – 2544 กำหนดทิศทางการปฏิบัติราชการได้มีการกำหนดแผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐเน้นการปฏิรูป 5 ด้าน คือ 1) ปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจ และวิธีการบริหารงานภาครัฐ 2) ปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณ 3) ปรับเปลี่ยนระบบบริหารงานบุคคล 4) ปรับเปลี่ยนกฎหมาย และ 5) ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมและค่านิยม จากรูปแบบแผนแม่บทการปฏิรูประบบราชการดังกล่าว ทำให้เกิดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหาร กิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 มีหลักการ 6 ประการดังนี้ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 หน้า 2) หลักนิติธรรม การตรากฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจ หลักคุณธรรม การยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม การมีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต หลักความโปร่งใส การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคน ในชาติโดยการปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกส่วนให้มีความโปร่งใส ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ได้สะดวกและตรวจสอบความถูกต้อง หลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ประชาชน มีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจ ในปัญหาของประเทศ หลักความรับผิดชอบ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกรับผิดชอบ ต่อสังคม การใส่ใจในปัญหาสาธารณสุขของบ้านเมืองและการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนเจตนาในความดีที่แตกต่างและกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสีย จากการกระทำ ของตน และหลักความคุ้มค่า การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยนำหลักธรรมาภิบาลมากำหนดเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 โดยมีแนวทางการพัฒนาเพื่อสร้างระบบบริหารจัดการ การที่ดีมีประสิทธิภาพ ปราศจากการทุจริตบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคมและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ยังให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่องกับการส่งเสริมธรรมาภิบาล ให้เกิดขึ้นในการบริหารจัดการประเทศอย่างแท้จริง โดยกำหนดยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ โดยมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของคนในทุกกลุ่มทุกภาคส่วนของสังคมไทย ให้มีพื้นฐานจิตใจที่ยึดมั่นในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริตและความรอบรู้ อันเป็นเงื่อนไขที่จะทำให้เกิดการประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างมีเหตุผล รู้จักสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบ ในฐานะพลเมืองไทยตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554 หน้า 25) นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 กำหนดให้จัดโครงสร้างระบบและกระบวนการจัดการศึกษาโดยยึดหลักการกระจายอำนาจและหลักการมีส่วนร่วม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี และการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี มีความมุ่งหมายและหลักการในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรม และคุณธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญโดยมีภาระหน้าที่ดำเนินการให้การศึกษาแก่เยาวชนซึ่งกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคทั่วประเทศในการจัดการเรียนการสอนนั้นครูคือบุคลากร ที่จะนำความสำเร็จมาสู่องค์กร จากการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วย “หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546” ได้ประกาศหลักการการนำธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา ที่กำหนดไว้ในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) และแนวทางการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546การกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่จะทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารเพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัวรวดเร็วสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษาชุมชน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดระบบบริหารงานของสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพโดยยึดหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล (Good governance) เป็นเครื่องมือในการนำวิสัยทัศน์ และนโยบาย ไปสู่การปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 หน้า 31) กระทรวงศึกษาธิการเห็นความสำคัญจึงมีนโยบายเสริมสร้างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลหรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีในทุกหน่วยงานและสถานศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจ เกิดความตระหนักและปรับปรุงระบบงานให้มีประสิทธิภาพเกิดการเปลี่ยนแปลงและเป็นหลักประกันความสำเร็จในการบริหารจัดการของหน่วยงานและสถานศึกษาทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน โดยเฉพาะสถานศึกษาที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล การบริหารจัดการจะเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำเป็นต้องอาศัยหลักการของธรรมาภิบาล จึงจะบรรลุตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา (ธีระ รุญเจริญ, 2548 หน้า 91 - 92) โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาและให้บริการแก่ประชาชนจึงจำเป็นต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาบูรณาการในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่โรงเรียน เพื่อเป็นหลักประกันว่า ในองค์กรจะไม่มีกรณีการฉ้อราษฎร์บังหลวง ไม่ด้อยประสิทธิภาพ ธรรมาภิบาลจะช่วยประกันเรื่องนี้ได้ ขณะเดียวกันผู้บริหารสถานศึกษา ก็ถือว่าเป็นตัวจักรที่สำคัญในการบริหารจัดการ ศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จและล้มเหลว ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะผู้นำการบริหารด้วยความซื่อสัตย์ เป็นธรรม โปร่งใส เป็นแบบอย่างที่ดีอันจะส่งผลให้ได้รับความศรัทธา น่าเชื่อถือ จากครู นักเรียน ผู้ปกครองและคนในชุมชนโดยทั่วไป จากการศึกษา มีสถานศึกษาหลายแห่งได้นำหลัก ธรรมาภิบาล มาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งประเวศ วะสี (2541 หน้า 78) ได้กล่าวว่าความถูกต้องเป็นธรรมใน 3 เรื่องใหญ่ๆ คือ 1. การเมืองและระบบราชการที่โปร่งใส รับผิดชอบต่อสังคม ตรวจสอบได้ 2. ภาคธุรกิจที่โปร่งใส รับผิดชอบต่อสังคม สามารถตรวจสอบได้ 3. สังคมที่เข้มแข็ง ความเป็นประชาสังคม (Civil society) สามารถตรวจสอบภาครัฐและภาคธุรกิจให้ตั้งอยู่ในความถูกต้องได้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานในสถานศึกษาเนื่องจากเป็นผู้นำในการบริหารงานที่จะนำพาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันได้แก่ การบริหารตนเอง การบริหารคน การบริหารงาน โดยเฉพาะในเรื่องการบริหารคนเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารต้องมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลจะทำให้เกิดความผิดพลาดในการทำงานน้อยที่สุดและสังคมภายนอกจะเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในการจัดการในการกำหนดทิศทาง กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ ภารกิจ ของสถานศึกษา ดังนั้นความโปร่งใสและการตรวจสอบได้จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกหน่วยงาน สถานศึกษาจะต้องปฏิรูปตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมและแสดงออกต่อสาธารณชน ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการบริหารจัดการในสถานศึกษา

ได้มุ่งเน้นให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครู ผู้ปกครอง นักเรียน ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน ดังนั้นการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลซึ่งเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด การจัดการศึกษาและครูเป็นผู้มีบทบาทมากที่สุดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การจัดการศึกษาจะประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยในตัวครูหลายอย่างและปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งคือ ความผูกพันต่อโรงเรียนของครู ความผูกพันต่อวิชาชีพ ความผูกพันต่อการสอนและความผูกพันต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งจะเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานในโรงเรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ แต่ในปัจจุบันพบว่า การปฏิบัติงานของครูยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ได้ทั้งหมด ซึ่งอาจเนื่องมาจากครูยังไม่เกิดความรู้สึกแน่นแฟ้น ต่อโรงเรียนหรือกล่าวได้ว่า ครูยังขาดความผูกพันต่อโรงเรียนต่อวิชาชีพและต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างจริงจัง ดังนั้นการแก้ปัญหาที่แท้จริงจึงอยู่ที่ว่าทำอย่างไรครูจึงจะอุทิศตนทั้งด้านร่างกาย จิตใจอย่างเต็มที่เสมือนว่าตนเองเป็นเจ้าของโรงเรียนมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียกับโรงเรียนอย่างแท้จริงหรือมีความผูกพันต่อโรงเรียน ต่อวิชาชีพและต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนนั่นเอง ความผูกพันต่อโรงเรียนมีผลต่อพฤติกรรมการทำงานของครู เพราะหากครูมีความผูกพันต่อโรงเรียนสูงก็ย่อมจะมีพฤติกรรมที่ส่งผลให้โรงเรียนประสบความสำเร็จในเป้าหมายที่กำหนดไว้ (สาธิต รื่นเรืองใจ, 2549 หน้า 1) ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนจึงอยากทราบเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ซึ่งผลการศึกษาวิจัย จะสามารถนำไปเป็นแนวทางในการนำเสนอเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลอย่างยั่งยืน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน สถานศึกษาและประเทศชาติต่อไป

คำถามการวิจัย

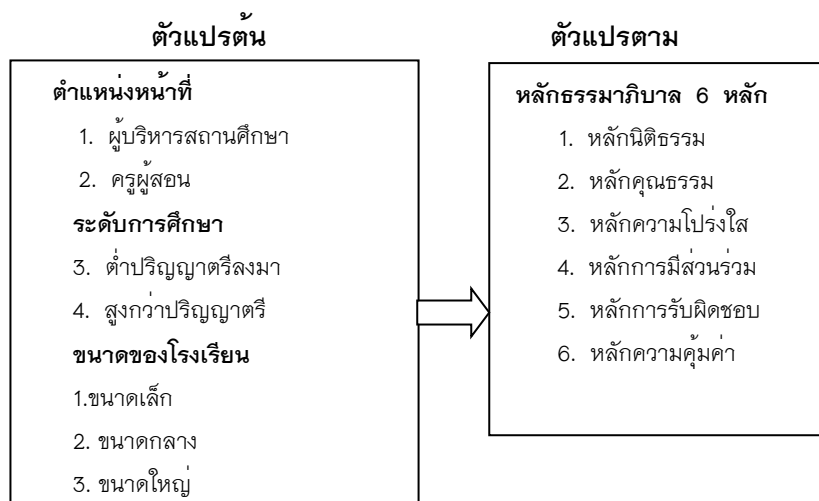
1. สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 อยู่ในระดับใด
2. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และขนาดของโรงเรียน แตกต่างกันหรือไม่

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และขนาดของโรงเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ตามหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 หน้า 2)

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 36 คน และ ครูผู้สอน 274 คนรวมทั้งสิ้น เท่ากับ 310 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970 pp. 607-610) เทียบสัดส่วน และแบ่งชั้นภูมิโดยเริ่มจากการใช้อำเภอเป็นหน่วยหลักเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างกระจายเป็นตัวแทนครบทุกอำเภอ เทียบสัดส่วนตามขนาดของโรงเรียน และตำแหน่งหน้าที่ แล้วทำการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามข้าราชการครูประกอบไปด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นการตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วยตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และขนาดของโรงเรียน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, (2545 หน้า 7)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม กับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 36 คน และ ครูผู้สอน 274 คน รวมทั้งสิ้น เท่ากับ 310 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ในการคำนวณสถิติต่างๆ มีขั้นตอนดังนี้ วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ระหว่าง สถานภาพ ระดับการศึกษา ใช้สถิติที่ t-test และขนาดของโรงเรียน ใช้สถิติทดสอบเอฟ (F – test)

สรุปผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของข้อมูลเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. หลักนิติธรรม	3.90	0.28	มาก
2. หลักคุณธรรม	3.99	0.38	มาก
3. หลักความโปร่งใส	3.80	0.38	มาก
4. หลักความมีส่วนร่วม	3.96	0.32	มาก
5. หลักความรับผิดชอบ	3.75	0.43	มาก
6. หลักความคุ้มค่า	4.11	0.34	มาก
เฉลี่ยรวม	3.92	0.23	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92, S.D. = 0.23$) เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1. หลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.11, S.D. = 0.37$) 2. หลักคุณธรรม ($\bar{X} = 3.99, S.D. = 0.38$) 3. หลักความมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.96, S.D. = 0.32$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ หลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.75, S.D. = 0.43$)

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมและรายด้าน

รายการ	ตำแหน่งหน้าที่				t	p-values
	ผู้บริหารสถานศึกษา (n = 36)		ครูผู้สอน (n = 274)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. หลักนิติธรรม	3.90	0.23	3.91	0.29	.040	.968
2. หลักคุณธรรม	4.03	0.32	3.99	0.40	.694	.488
3. หลักความโปร่งใส	3.81	0.37	3.81	0.38	.062	.950
4. หลักความมีส่วนร่วม	3.86	0.29	3.98	0.32	2.310*	.025
5. หลักความรับผิดชอบ	3.73	0.44	3.76	0.44	.313	.755
6. หลักความคุ้มค่า	3.81	0.31	4.15	0.33	6.291*	.000
เฉลี่ยรวม	3.86	0.22	3.93	0.23	1.809	.071

*p<.05, **P< .01

จากตารางที่ 2 พบว่าการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่โดยภาพรวม พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 เมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่าหลักความมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

รายการ	ระดับการศึกษา				t	p-values
	ระดับปริญญาตรี (n = 183)		ระดับสูงกว่า ปริญญาตรี (n = 127)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. หลักนิติธรรม	3.92	0.29	3.90	0.28	0.505	0.614
2. หลักคุณธรรม	4.02	0.41	3.96	0.37	1.477	0.141
3. หลักความโปร่งใส	3.81	0.40	3.81	0.37	0.001	0.999
4. หลักความมีส่วนร่วม	4.01	0.32	3.93	0.33	2.315*	0.021
5. หลักความรับผิดชอบ	3.74	0.46	3.77	0.42	0.638	0.524
6. หลักความคุ้มค่า	4.09	0.35	4.16	0.32	1.591	0.113
เฉลี่ยรวม	3.93	0.24	3.92	0.23	0.463	0.643

*P<.05

จากตารางที่ 3 พบว่าการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านโดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 เมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่าหลักความมีส่วนร่วมข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากอาจเนื่องมาจากรัฐบาลได้ประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 กำหนดให้ทุกหน่วยงานจัดทำแผนการปรับปรุงวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2546 : 23) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายเสริมสร้างการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล ในหน่วยงานและสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา

มีความรู้ ความเข้าใจ เกิดความตระหนักระบบงานให้มีประสิทธิภาพ

2. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านโดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีระดับการศึกษาต่างกันแต่ได้ยึดถือและปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีพ.ศ.2542

4. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ที่มีอยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกันกฎระเบียบในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลจะมีความยืดหยุ่นต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านหลักความรับผิดชอบผู้บริหารโรงเรียนมีการวางแผนที่ดีตัดสินใจและยอมรับผลที่เกิดจากการบริหารจัดการทั้งผลดีและผลเสีย ครูผู้สอนต้องมีจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ การปฏิบัติตามกฎระเบียบเป็นหน้าที่หลักของครู ครูควรเอาใจใส่นักเรียนทุกคนด้วยความเสมอภาค

1.2 ด้านหลักความโปร่งใสผู้บริหารโรงเรียนควรมีนโยบายในการควบคุม กำกับ และดำเนินการ รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ต่อสาธารณชน และเพื่อความโปร่งใสโรงเรียนควรจัดทำรายละเอียดงบประมาณของโรงเรียนโดยเปิดเผยการใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียนให้ข้าราชการครู และคณะกรรมการสถานศึกษารับทราบ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ

โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

ธีระ รุญเจริญ. (2548). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*.

กรุงเทพฯ : ชาวบาง.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประเวศ วะสี. (2541). *ธรรมรัฐจุดเปลี่ยนสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้งแอนพลาบลิชชิ่ง
- สาธิต รื่นเรืองใจ. (2549). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษาศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2546). *ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หลักสูตรการบริหารงาน
:การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ชุดวิชาการปฏิรูประบบราชการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : บริษัทอาทิตย์โปรดักส์ กรุ๊ป จำกัด.
- สำนักนายกรัฐมนตรี.(2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ.2555-พ.ศ.2559*,
<http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/plan11.pdf>, 28 พ.ย. 58
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities.
Educational and Psychological Measurement, 30 (3) : 607-610.

วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี